THE PRESENT STAGE OF LEXICAL NEOLOGISMS ADAPTATION (WITH REFERENCE TO ANGLICISMS AND AMERICANISMS)

Vlad PREDA, Assistant Professor, PhD, University of Craiova

Abstract: Our paper deals with describing and commenting on the process of phonetical, graphical and morphological adaptation of Anglicisms to the system of the Romanian language, with reference to its lexicographical approach.

Keywords Anglicism, adaptation, phonetical, graphical, morphological

1. În prezenta comunicare, voi descrie şi voi comenta procesul de adaptare al împrumuturilor recente, în special al anglicismelor la sistemul limbii române. Voi exprima totodată un punct de vedere asupra modului de înregistare a termenilor recenţi în *DOOM*[2], referindu-mă la cazurile de nesistematizare a informaţiilor grafice, de pronunţie, morfologice. Voi încerca să ofer unele modele de înregistrare a împrumuturilor recente.
2. Cuvântul *anglicism* este explicat în dicţionarele româneşti drept expresie specifică limbii engleze sau cuvânt de origine engleză. *DEX*-ul precizează că *anglicismul* este împrumutat „fără necesitate, de o altă limbă şi neintegrat în aceasta". Precizarea cu privire la „neintegrarea" în limba-ţintă apare şi în *DN, MDN*. Singurul dicţionar care precizează domeniul (lingvistică) în care se utilizează acest termen este *Dicţionarul de neologisme.* Termenul nu apare în *DSL*.
3. În Merriam-Webster, *anglicism* are două sensuri: 1. „a characteristic feature of English occurring in another language " şi 2. "adherence or attachment to English customs or ideas".
4. Pătrunderea împrumuturilor din engleza britanică sau americană aparţinând diferitelor terminologii, mai ales în ultimii douăzeci de ani, s-a datorat, în bună parte, necesităţii de a denumi realităţi noi, pentru care româna nu avea termeni proprii: *byte, browser, cip, desktop, e-mail, link, modem, mouse, scanner, site, a se loga, a se deloga, a reseta, a upgrada* ş.a. Autoarele noii ediţii a *DOOM-ului* nu pot explica modul de selecţie a termenilor înregistraţi în *DOOM*[2]. Am în vedere, de pildă, faptul că apar termeni ca: *brain-drain, curling, cybercafe,* dar nu apar termeni ca: *stick, memory-stick,* (*ultra-*)*all-inclusive, wireless, a blura, blurat, blog, blogger / bloger, burger, offshore, folder, printer, target, browser, scaner / scanner,speaker, spam, a se loga, logout, a se deloga, receiver, trainer, voucher, workshop* ş.a.
5. Termeni ca *adaptare, acomodare, asimilare* fie lipsesc din *DSL,* fie explicaţiile date se referă la alte chestiuni decât la aspectele integrării unui *împrumut* (în cazul nostru, *anglicism*) în sistemul limbii române. Potrivit lui Theodor Hristea, „româna a dovedit o remarcabilă capacitate de asimilare a neologismelor [...], iar această însuşire esenţială continuă să o păstreze şi în zilele noastre." (Hristea 2004: 29).
6. Stoichiţoiu afirmă „Calificarea de *anglicism* ni se pare nepotrivită în cazul unor împrumuturi deja asimilate şi frecvent utilizate, inclusiv în limba vorbită, precum *fan, job, hit, star, stres, şort, top.*" (Stoichiţoiu 2001:81). În comuncarea prezentă, voi utiliza *anglicism* (şi,

BDD-V579 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 04:04:26 UTC)

rar, *americanism*) pentru împrumuturile mai mult sau mai puţin recente din engleza britanică şi din cea americană, indiferent de nivelul adaptării lor la normele limbii române. Am în vedere atât *anglicismele* necesare, adică acelea care nu au corespondent românesc sau, chiar dacă au, sunt mai „economice", mai elocvente şi se bucură de o mai largă circulaţie decât echivalentele lor româneşti, existente ori „create" ulterior: *stres, clip, grant, master, rating, OK, second hand, banner, brand, lobby, mall* ş.a., cât şi pe cele numite „de lux", care sunt nejustificate, deoarece concurează fără rost termeni româneşti: *advertising* „publicitate", *team* „echipă", *consulting* „consultanţă", *visiting professor* „profesor invitat", *cutter* „cuţit", *drink* „băutură", *driver* „şofer" ş.a. Observaţiile pe care le prezint se bazează pe anglicismele înregistrate de *DOOM*[2].

7. În ce priveşte *adaptarea* anglicismelor, trebuie făcută distincţia între *anglicismele* din diferite terminologii (ştiinţifice sau neştiinţifice) şi *anglicismele* de uz general. Pentru *anglicismele* din prima categorie, în general, se poate vorbi despre „păstrarea lor [...] în forma originară" (Stoichiţoiu 2001: 96). Precizez însă că doar forma grafică şi, parţial, cea fonetică sunt cele din engleză: *background, banking, brainstorming, bypass, copy-paste, copyrighter, crossing-shot* ş.a. Din punct de vedere morfosintactic, mărcile de plural, cele cazuale, articularea, încadrarea verbelor în categoria verbelor cu sufix de indicativ prezent *–ez/-eaz-*, topica postpusă a adjectivelor faţă de substantivul regent, dublul statut morfologic, substantivizarea, adjectivizarea, locuţionalizarea sunt rezultatele *adaptării* lor: *backgroundul, a face banking, brainstormingul, un bypass, copy-paste-ului, copyrighterul, crossing-shoturi, printează* ş.a. Pentru celelalte *anglicisme,* adaptarea are în vedere aspecte fonetice, grafice, morfosintactice, pe care *DOOM*-ul trebuie să le consemneze sau să le consfinţească prin reguli.

8. La nivel fonetic, adaptarea înseamnă un fel de pronunţare aproximativă, adăugând astfel inventarului fonologic al românei unităţi nespecifice, preluate din engleză: *thriller, think-tank , breaking news, advertising, attachment* ş.a.

9. La substantivele de origine engleză, adaptarea lor la sistemul morfologic românesc se face prin utilizarea acestora cu articole, cu desinenţe de plural româneşti, care fac posibilă încadrarea în categoria de gen. Majoritatea celor care denumesc inanimate sunt încadrate la genul neutru şi primesc una dintre cele două desinenţe de plural, *- uri*: *deckuri, desktopuri, discounturi, dressinguri, drinkuri, e-mailuri, duty-free-uri, exit-polluri, fast-fooduri, feedbackuri, flashbackuri, forehanduri, gadgeturi, grilluri, harduri, softuri, inputuri, mouse-uri, sms-uri* sau *-e*: *bannere, blistere, chartere, cuttere, flippere, computere, drivere, markere, mastere, pagere, playere, procesoare, promptere, servere, startere, testere, thrillere, toastere.*

Mai rar, acestea primesc desinenţa –i: *hamburgeri, crenvurşti, burgeri* (neînregistrat în *DOOM*[2]), *hotdogi* (adaptarea la gen urmând modelul *cârnaţi*), *jeanşi, byţi, inchi* (adaptarea la gen urmând modelul: *metri, litri, amperi*).

Cele care denumesc persoane sunt încadrate, cu puţine excepţii, la masculin şi primesc desinenţa de plural *–i: boy-i, dandy-i, dealeri, brokeri, hackeri, driveri, gay-i, designeri, outsideri, globe-trotteri,manageri, rockeri, rapperi.*

Foarte puţine dintre acestea sunt invariabile în raport cu numărul: *homeless, cover-girl, call-girl* sau formează excepţii de la cazurile semnalate mai sus: *bestselleruri*; *megastaruri,*

BDD-V579 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 04:04:26 UTC)

superstaruri, VIP-uri. Există şi cazul lui *baby-sitter,* variabil în raport cu genul, la plural: *baby-sitteri / baby-sittere.*

Observaţiile Monicăi Ardeleanu Cruceru referitoare la încadrarea în gen a *anglicismelor,* prin cvasigeneralizarea desinenţei de plural *–uri* şi prin prezenţa desinenţei *–e* la substantivele terminate la singular în *–e* (Ardeleanu 2003: 102-103) trebuie completate cu câteva precizări. Una dintre acestea se referă la permanenta tendinţă de autosistematizare a limbii, în care analogia joacă un rol important. Cele două desinenţe ale neutrului, pe care le primesc *anglicismele,* se datorează analogiei formale cu celelalte neutre vechi în limbă: *aluaturi, comploturi, paturi, gemuri, tărâmuri, chibrituri, roluri* sau cu cele vechi terminate în –(e)*r: pulovere, ateliere, calorifere, cartiere, fluiere, frigidere* ş.a. În plus, desinenţa *–uri,* datorită lungimii în raport cu *–e* şi specializării pentru marcarea pluralului neutrelor (cu excepţii justificate, de tipul: *cărnuri, mătăsuri, dulceţuri*), marchează mult mai clar neutrul decât o face desinenţa *–e,* specifică pluralului la feminine.

Blanca Croitor prezintă „comportamentul morfologic al substantivelor româneşti introduse în *DOOM*[2]*,* dintr-o perspectivă statistică" (Croitor 2009: p. 33). Consideră că „unele substantive de genul neutru primesc desinenţa **-uri** pentru că nu se pot combina cu desinenţa **–e** din motive fonetice [...] În această situaţie sunt [...] împrumuturi recente terminate în vocală [...] *boogie, brandy, duty-free, one-man show, pary, story, talk-show*" (n.n. am selectat din lista autoarei anglicisme) (Croitor 2009: 41). Din exemplele mele de mai sus, rezultă că această explicaţie e parţial adevărată (reamintesc: *deckuri, desktopuri, discounturi, dressinguri, drinkuri, e-mailuri, exit-polluri, fast-fooduri, feedbackuri, flashbackuri, forehanduri, gadgeturi, grilluri, harduri, softuri, inputuri* ş.a.).

Încă o observaţie: cu cât acomodarea *anglicismului* e mai avansată, acţionează şi regulile alternaţelor vocalice sau / şi consonantice: *procesor / procesoare, crenvurst / crenvurşti, jeans / jeanşi, byte / byţi.*

În ce priveşte scrierea formei articulate hotărât şi a celei de plural, se observă diferenţa între *uz* şi *normă*: *big band-ul* şi *big band-uri / big bandul* şi *big banduri*; *desktop-ul* şi *desktop-uri / desktopul* şi *desktopuri*; *e-mail-ul* şi *e-mail-uri / e-mailul* şi *e-mailuri*; *fitness-ul / fitnessul* ş.a., dar şi scrierea identică: *bungalow-ul, bungalow-uri*; *site-ul, site-uri*; *high-life-ul*; *ice-tea-ul* ş.a.

Informaţiile morfologice date la termenii noi nu sunt întotdeauna sistematizate. De pildă, la airbag şi airbus apare încadrarea lor în clasa substantivelor neutre şi forma nearticulată de plural. Lipseşte însă forma articulată de singular: airbagul, airbusul şi de plural: airbagurile, airbusurile. La termenul audit, nu apare decât informaţia de gen a substantivului, nu şi forma de plural care este frecvent folosită: audituri. Lisesc formele articulate hotărât ale substantivelor: background, banking, bypass, e-mail, link, babyschi, babyschilift, babysitter (masculin şi feminin) ş.a.m.d. Consider că la substantivele-împrumuturi recente sau relativ recente, forma articulată de singular şi de plural n-ar trebui să lipsească, deoarece regula articulării acestora este dificilă pentru o categorie largă de utilizatori. Autoarele noului DOOM pot răspunde că regula trebuie înţeleasă şi urmată întocmai, dar atunci de ce se dau doar formele articulate hotărât ale unor substantive care sunt terminate într-o literă străină sau cu pronunţare străină, câtă vreme şi acestea sunt cuprinse în regula respectivă?

10. O altă serie de substantive împrumutate din engleză sunt cele care au în compunere formantul –man: chairman (neînregistrat în DOOM), recordmen, superman, yesman,

BDD-V579 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 04:04:26 UTC)

cameraman, tenismen, gentleman, showman (neînregistrat în DOOM), care formează diferit pluralul: recordmeni, supermeni, yesmeni, tenismeni, gentelmeni vs cameramani. Forma de plural în –meni este pleonastică, deoarece men este, în engleză, pluralul lui man, iar –i este desinenţa românească de plural, de aceea, preferabil ar fi pluralul în –mani.

11. Liliana Florina Cojocaru Andronache se referă diferite aspecte ale adaptării şi asimilării morfologice a anglicismelor în română şi italiană. Printre situaţiile semnalate, este şi aceea a siglării, constatând că "siglele […] vor fi încadrate într-una din categoriile de gen […] masculin, feminin sau neutru (pentru română)" (Cojocaru 2010: 236) Toate exemplele sunt însă ale unor sigle de genul neutru: SUV-uri, WC-uri, GPS-uri, CD-uri, DVD-uri, sms-uri, FBI, NATO, ONU, la care adaug alte exemple din noul DOOM: BBC, CD, CD-ROM, EKG, VIP, IQ, LP ş.a.

12. Într-un alt articol, Liliana Florina Cojocaru Andronache (Cojocaru 2012: 7) se referă la „adaptarea grafică a anglicismelor" şi pune problema reală a cazurilor de „oscilaţii la nivelul grafiei, fapt care generează apariţia variantelor lexicale" (ibidem, 14).

13. Cât priveşte adaptarea morfologică a verbelor recent intrate din engleza britanică şi cea americană, fac câteva precizări. În primul rând, cele mai multe sunt din domeniul informaticii: *a formata, a clicka / a clica, a downloada, a lista, a se loga, a printa, a starta, a procesa, a scana, a tasta* ş.a. Acestea se conjugă la indicativ prezent cu sufixul *–ez / -eaz-*: *listez, formatez, printează, scanează* ş.a.m.d, mai rar, cu sufixul *–esc / -eşt-*: *heckăreşte, chatuieşte* ş.a. Unele din substantivele-bază derivativă ale acestor verbe colochează cu proforme verbale: *a da click, a da start, a da zoom.*

14. Adaptarea grafică e ulterioară celei fonetice. Prin grafia originală, se manifestă „dorinţa" de a evidenţia forma din limba-sursă. Prin pronunţarea „adaptată", *-er* a devenit şi continuă să se rostească *-ăr: blazer, blister, CD-player, CD-writter, charter, cutter, driver, flipper, marker, over, pager, player, plotter, receiver* (neînregistrat în *DOOM*), *remember, rapper, scanner* (neînregistrat în *DOOM*). Fac excepţie de la această regulă, potrivit indicaţiilor *DOOM-ului*: *computer,poster, prompter, server, starter, taster.*

Concluzii

1. Termenul *anglicism* denumeşte împrumutul din engleza britanică sau americană, a cărui adaptare la sistemul limbii române nu e desăvârşită.
2. Adaptarea fonetică înseamnă o reproducere mai mult sau mai puţin reuşită a pronunţării englezeşti, dependentă şi de gradul de cunoaştere a acestei limbi.
3. Adaptarea grafică este, probabil, cea mai întârziată. Păstrând grafia originală, românii dau impresia că nu vor să „românizeze" întru totul *anglicismele* respective, ci acceptă identitatea lor.
4. Adaptarea morfologică pune mai multe probleme la substantive, decât la verbe. Aceasta presupune încadrarea în clase de flexiune, în tiparele existente, prin corelări desinenţiale, prin alternanţe fonetice, reflectate într-o scriere normată, adeseori dificilă pentru utilizatorul cu cunoştinţe lingvistice de nivel mediu.
5. E nevoie ca selectarea termenilor noi din dicţionarele româneşti să se bazeze pe metode statistice, la îndemână acum, graţie tehnologiei avansate. La fel, e nevoie ca informaţiile date să urmeze acelaşi parcurs: scriere, pronunţare, silabisire, accentuare, variante grafice, încadrare morfologică, urmată de toate elementele necesare utilizării lor corecte.

BDD-V579 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 04:04:26 UTC)

Bibliografie

Ardeleanu Cruceru Monica, *Comportamentul morfologic al termenilor din domeniul informaticii,* în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2003, p. 99-107.
Cojocaru Andronache, Liliana Florentina, *Asimilarea categoriei de gen a anglicismelor în limbile română şi italiană,* în *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010, p. 231-239.
Cojocaru Andronache, Liliana Florentina, *Dinamica adaptării grafice a anglicismelor în presa românească şi italiană,* în *Limba română. Direcţii actuale în cercetarea lingvistică* II, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2012, p. 7-17.
Croitor, Blanca, *Dinamica flexiunii substantivale, reflectată în DOOM*^{2}, în *Dinamica limbii române actuale,* Bucureşti, Editura Academiei Române, 2009, p. 33-59.
DOOM^2 = *Dicţionar ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române,* ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.
DN = Florin Marcu, Constant Maneca, *Dicţionar de neologisme*, Bucureşti, Editura Academiei, 1986.
DSL = Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Bnemira, 2001.
Hristea, Theodor, *Conceptul de neologism,* în *Tradiţie şi inovaţie în studiul limbii române,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2004, p. 23-37
Stoichiţoiu-Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influenţă, creativitate*, Bucureşti, Editura All, 2001.

BDD-V579 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-03 04:04:26 UTC)